

Mukavemet

Giriş, Malzeme Mekanik Özellikleri

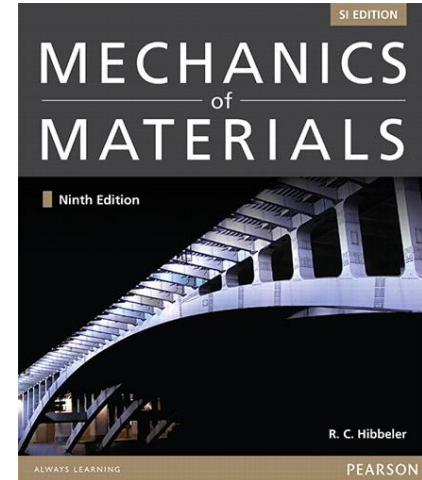
Dr. Haluk Sesigür
İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi
Yapı ve Deprem Mühendisliği

Referans kitaplar:

Mechanics of Materials, SI Edition, 9/E

Russell C. Hibbeler

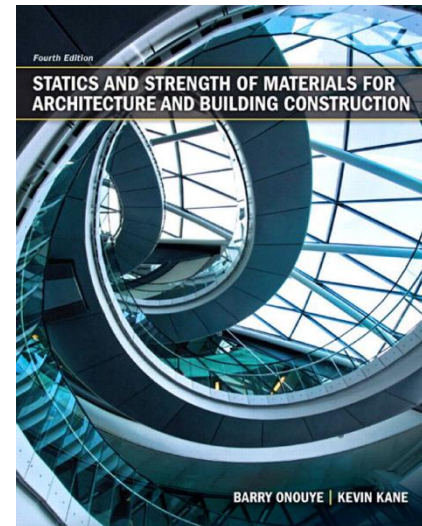
©2014 • Prentice Hall • Paper, 866 pp

Statics and Strength of Materials for Architecture And Building Construction

Barry Onouye & Kevin Kane

©2012 • Prentice Hall • Paper, 600 pp

GİRİŞ

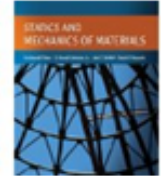
Diğer Referanslar:

Beer, F.P., Johnston, R.,
Dewolf J.T., Mazurek D.

Statics and Mechanics of
Materials

2010

McGraw-
Hill

Aköz, Y., Eratlı, N.

Çözümlü Statik-Mukavemet
Problemleri

2005

Birsen

Karataş, H

Mukavemet

1986

Çağlayan

GİRİŞ

Ders içeriği:

İç kuvvetler.

Gerilmeler.

Şekil değiştirmeler.

Normal kuvvet etkisi.

Kesme kuvvet etkisi.

Burulma momenti etkisi.

Eğilme momenti etkisi.

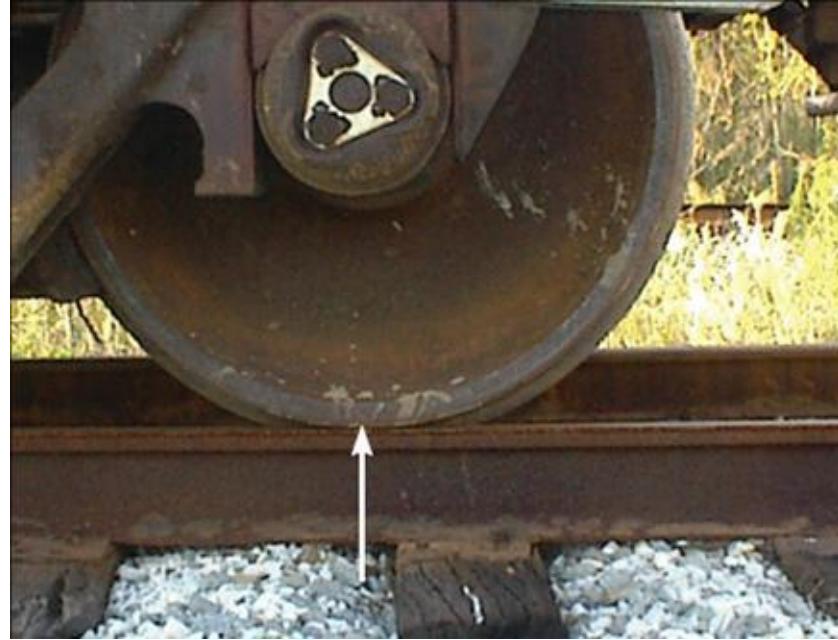
Elastik eğri.

Kesmeli eğilme etkisi.

Bileşik eğilme.

Çubukların burkulması.

Mekanik, kuvvetlerin etkisi altındaki cisimlerin hareketli ve durağan hâllerini inceleyen bilim dalıdır..

MEKANİK

- Mekanik:
  - Rijit cisimlerin mekaniği
  - Katı (Şekil değiştiren cisimler) Mekaniği
  - Akışkanlar Mekaniği
- Rijit cisimlerin mekaniğinin konuları:
  - Statik
  - Dinamik

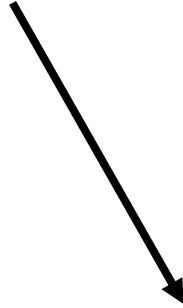

GENEL BİLGİLER

**Şekil değiştiren
cisimler
Mekaniği**

Teorik/matematik
ele alınışı:
Elastisite teorisi

Uygulamalı/basitleştirilmiş
ele alınışı:
Mukavemet

Katı mekaniği veya
Mukavemet, kuvvet etkisiyle
şekil değiştirebilen
cisimlerin statik ve dinamik
dengelerini inceleyen bilim
dalıdır.

GENEL BİLGİLER

Mukavemette ele alınan sorunlar:

Taşıyıcı sistem elemanlarının boyutlandırılması

Boyutu belli kesit taşıma kapasitesi/gerilme kontrolü

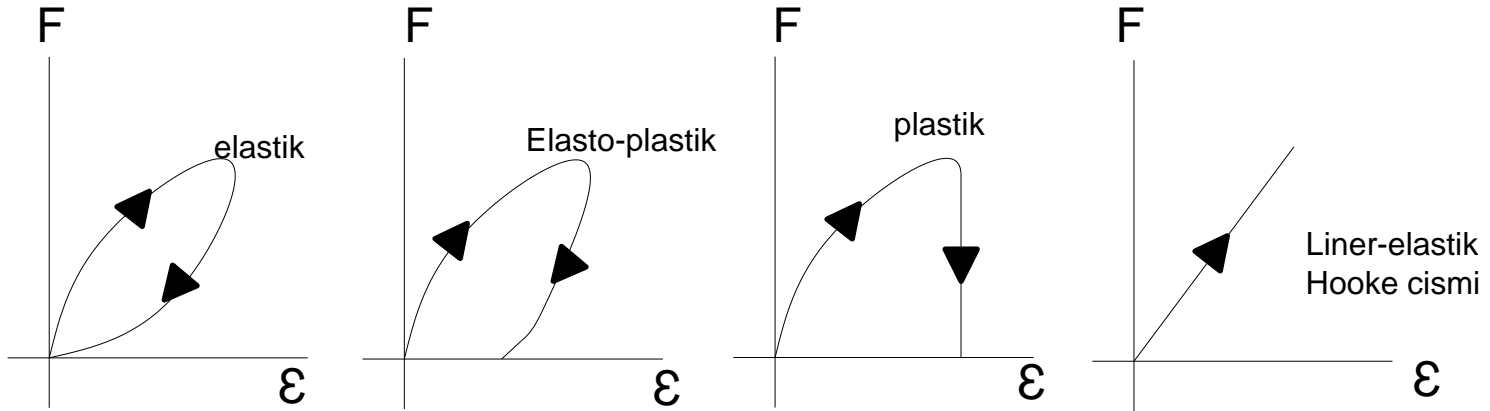
Dış yükler etkisinde elemanların şekil ve yerdeğiştirmelerinin hesabı

Stabilite ve kararlı denge durumunun incelenmesi

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

Kuvvet-şekil değiştirme diyagramları

Homojen, izotrop ve liner-elastik cisimler incelenecek!

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

İLKELER:

Rijitleştirme ilkesi: Sistem şekil değiştirdikten sonra da rijit kabul edilir

Ayrırma ilkesi: Bir cisim hayali olarak iki parçaya ayrıldığında, ayırma yüzeyine etki ettirilen iç kuvvetler, statikten bilinen bağıntılar ile bulunabilir. Yani; ayırma yüzeyinin iki tarafı serbest cisim gibi düşünülebilir.

Birinci mertebe teorisi ve süperpozisyon ilkesi: Rijitleştirme ilkesi gereğince denge denklemlerinin şekil değiştirmiş sistem üzerinde yazılmış olması gerekir. Fakat şekil değiştirmeler sisteme göre çok küçük olduğundan, denge koşulları şekil değiştirmemiş sistem üzerinde yazılabilir, bu ilkeye **Birinci Mertebe Teorisi** denir. Birinci Mertebe Teorisi ve liner- elastik elastik varsayımı ile F_1 etkisindeki yerdeğiştirme δ_1 , F_2 etkisindeki yerdeğiştirme δ_2 ise $F_1 + F_2$ etkisindeki yerdeğiştirme $\delta_1 + \delta_2$ olur; buna süperpozisyon ilkesi denir.

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

ÇUBUK TANIMI:

Elemanter mukavemette sadece çubuk sistemler incelenir. Çubuk, bir boyutu, diğer iki boyutuna göre çok büyük olan elemanlardır. ($\sim 1/10$)

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

ÇUBUK sistemler:

Çubuk örn.: kolon, kiriş,
çerçeve, kafes sistem vs.

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

GERİLME

Gerilme:
Birim alana etki eden kuvvet

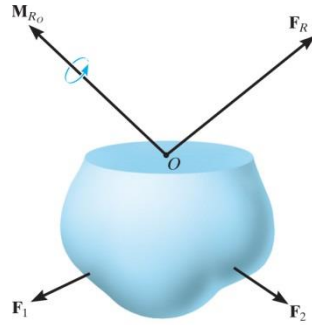

Figure: 01_08
Copyright ©2014 Pearson Education, All Rights Reserved

$$\sigma = \lim_{\Delta A \rightarrow 0} \frac{\Delta F}{\Delta A}$$

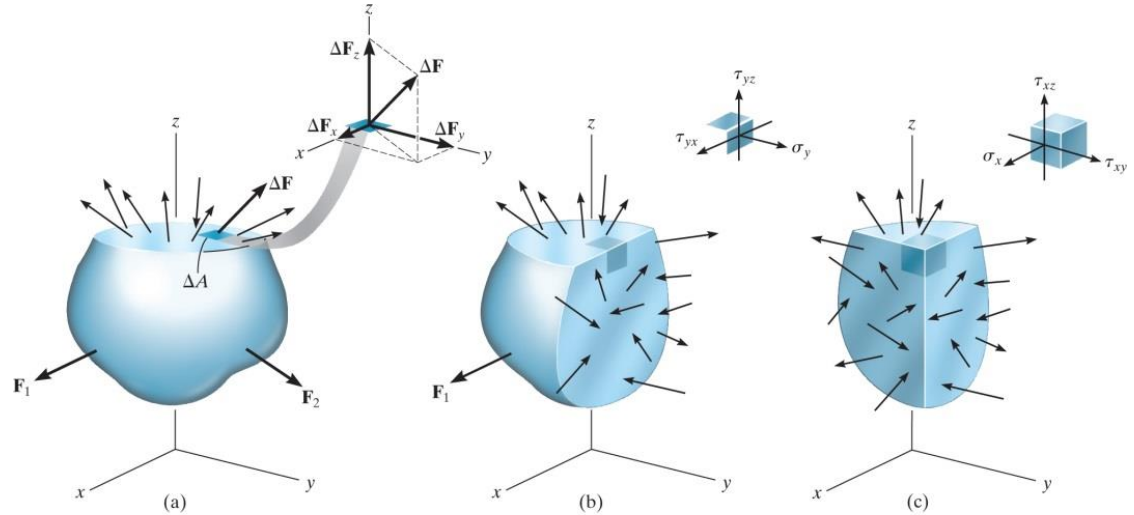

Figure: 01_09

Copyright ©2014 Pearson Education, All Rights Reserved

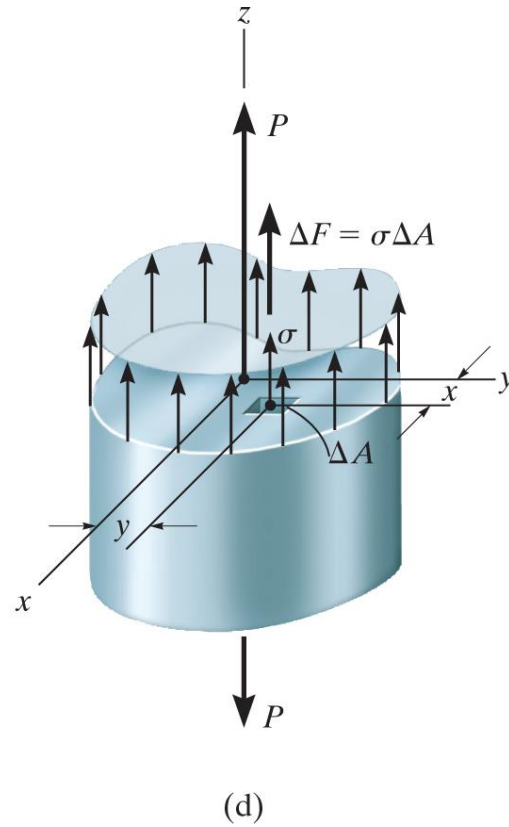
Gerilmenin yüzeye dik bileşeni;
normal gerilme (σ)

Gerilmenin yüzey içindeki (teğet) bileşeni;
kayma gerilmesi (τ)

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

GERİLME

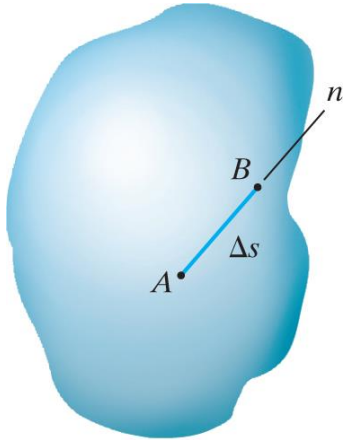
Ortalama normal gerilme:

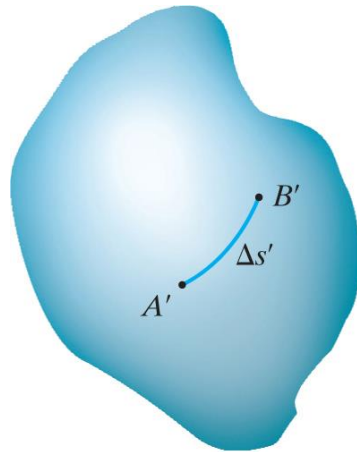
$$\sigma = \frac{P}{A}$$

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

Birim şekil değiştirme/Birim uzama

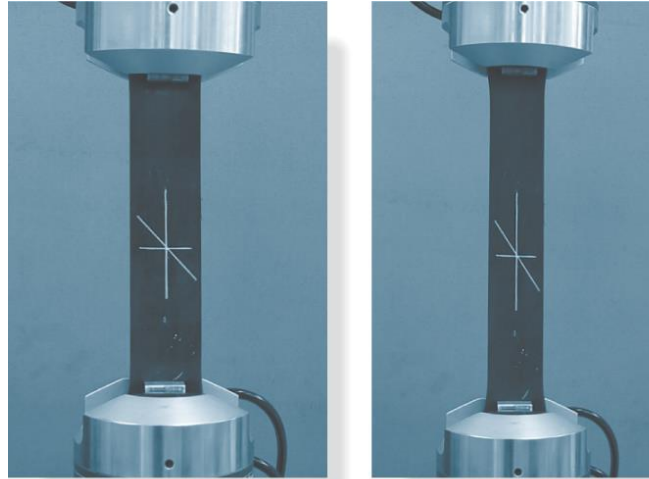

İlk durum
(a)

Şekil değiştirmiş durum
(b)

$$\epsilon_{ort} = \frac{\Delta s' - \Delta s}{\Delta s}$$

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

Çekme testi

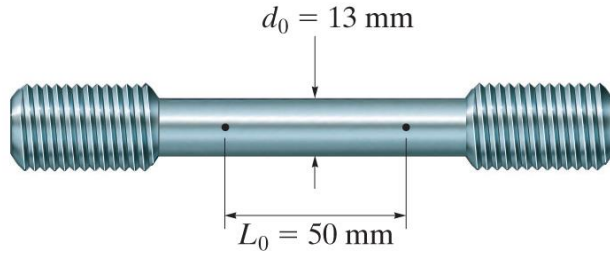
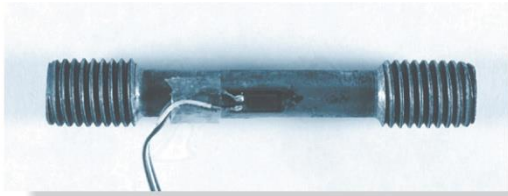

Figure: 03_01a

Strengçeç (uzama ölçer)

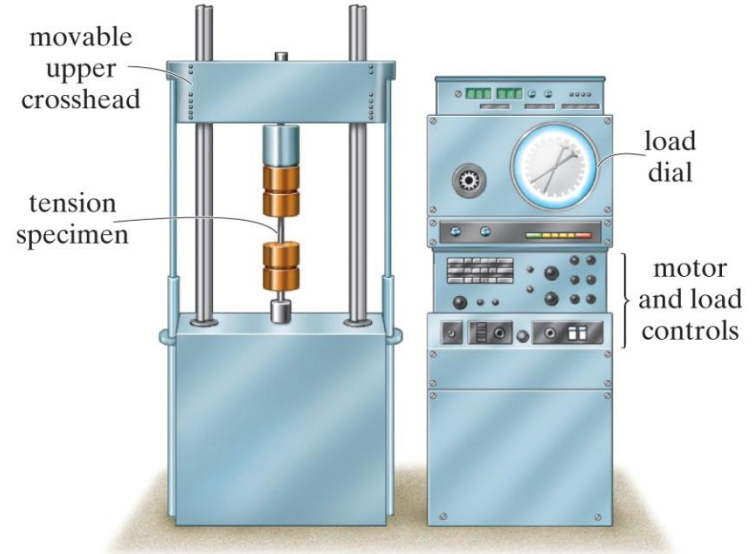
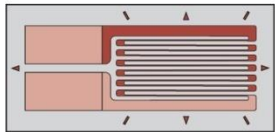

Figure: 03_02

Electrical-resistance
strain gauge

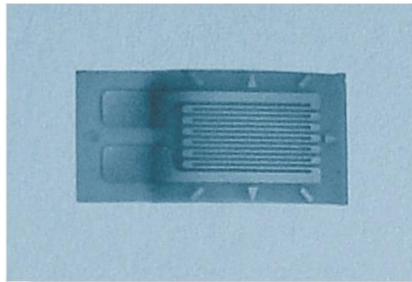

Figure: 03_03a

numune

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

Çekme testi

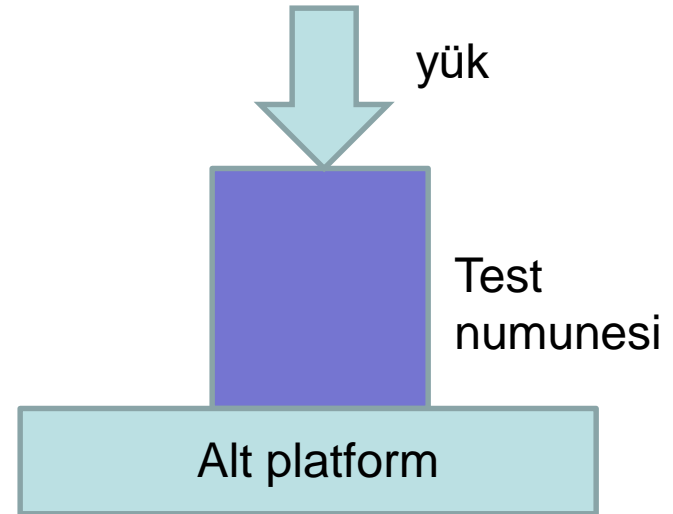

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

Basınç testi

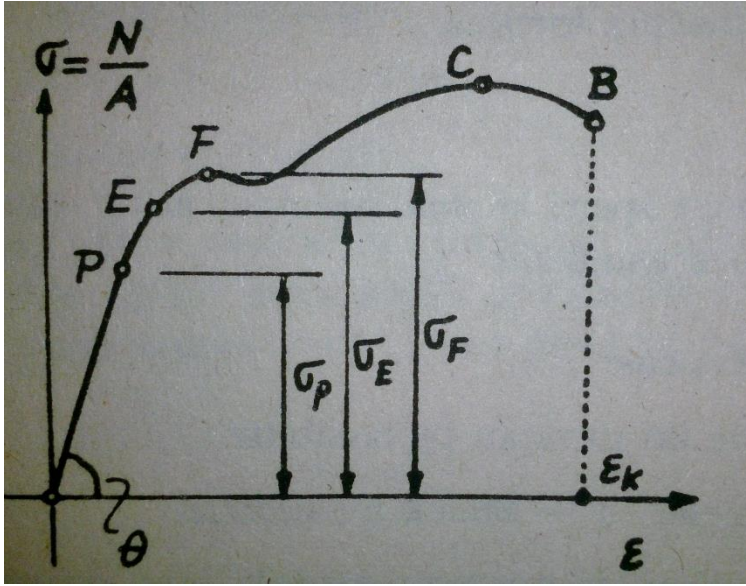

gerilme: yük/alan

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

gerilme-şekil değiştirme diyagramı

Orantılılık sınırı (P):

Hooke yasası geçerli

$$\sigma = E\epsilon$$

Elastiklik sınırı (E)

Akma Sınırı (F)

gerilme artmadığı halde,
büyük şekilş değiştirme meydana gelir

Max. Dayanım (C)

Kırılma dayanımı (B)

TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

POISSON oranı

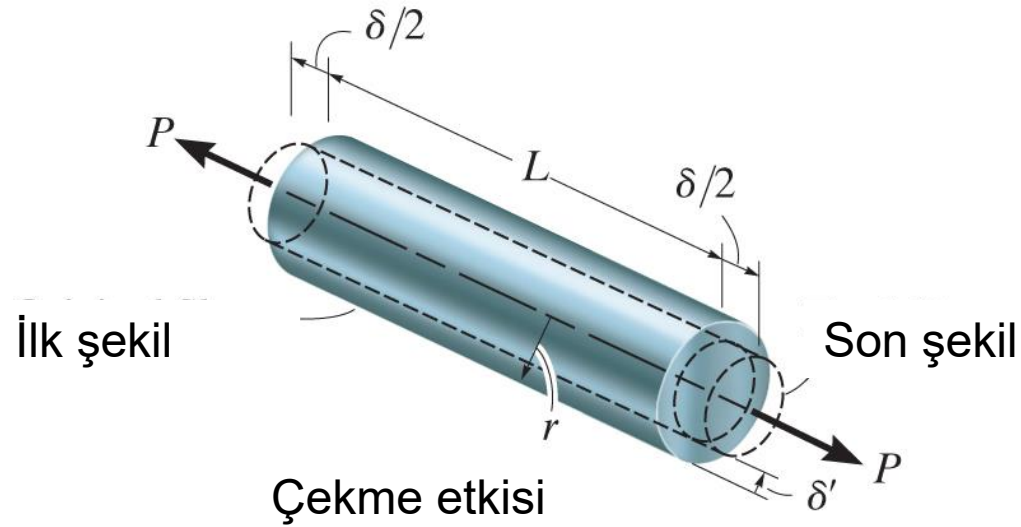

Figure: 03_21

$$\nu = - \frac{\mathcal{E}_{enine}}{\mathcal{E}_{boyuna}}$$